

مقایسه ارزیابی عملکرد شرکت‌ها با ساختار مالکیت خانوادگی و غیر خانوادگی از طریق الگوی کارت امتیازی متوازن و تحلیل پوششی داده‌ها

فرزین رضایی* و آذر خدابنده**

*دانشیار حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی قزوین، دانشکده حسابداری و مدیریت، گروه حسابداری

** کارشناس ارشد حسابداری مدیریت، موسسه آموزش عالی تاکستان

چکیده

اندازه‌گیری جزء عناصر اصلی چرخه بهره‌وری است و به عنوان سیستم کنترلی برای دیگر ارکان چرخه‌ی مزبور عمل می‌کند. هدف این پژوهش تعیین کارایی نسبی شرکت‌های خانوادگی و غیر خانوادگی با استفاده از تلفیق تکنیک تحلیل پوششی داده‌ها و کارت امتیازی متوازن است که از کارت امتیازی متوازن به عنوان ابزاری برای طراحی شاخص‌های ارزیابی عملکرد و از تحلیل پوششی داده‌ها به عنوان ابزاری برای ارزیابی عملکرد و رتبه بندی استفاده شده. نمونه آماری پژوهش شامل ۲۰ شرکت خانوادگی و ۵۷ شرکت غیر خانوادگی، طی بازه زمانی ۱۰ ساله از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳ از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده و از رگرسیون چندگانه به صورت تلفیقی برای آزمون فرضیه، استفاده گردید. نتایج حاکی است، که هر دو متغیر مالکیت خانوادگی (اثربخش) و مالکیت غیر خانوادگی (اثر منفی) اثرات معناداری بر سطح عملکرد شرکت دارند و شرکت‌های خانوادگی در کل، به دلایلی همچون نظارت موثر و کنترل صحیح عملیات شرکت و تخصص لازم جهت اداره شرکتها، موجب بهبود عملکرد شرکت میشود. لذا سطح عملکرد شرکت‌های با ساختار مالکیت خانوادگی، بالاتر از شرکت‌های با ساختار مالکیت غیر خانوادگی است. در این پژوهش برای انجام آزمون فرضیه، از آزمونهای ضریب پیرسون، هاسمن و تی دو و تی و اف استفاده شده است و با نتایج پژوهش‌های آدرسچ وهمکاران (۲۰۱۳) و نمازی و کرمانی (۱۳۸۷) و چاربل و همکاران (۲۰۱۳) مطابقت دارد. پیشنهاد می‌شود که بررسی مقایسه ارزیابی عملکرد شرکت‌های با ساختار مالکیت خانوادگی و غیر خانوادگی از طریق سایر روش‌های ارزیابی عملکرد مانند هرم عملکرد، الگوی فیشر و تحلیل ذی‌نفعان مورد بررسی قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: ارزیابی عملکرد، مالکیت خانوادگی، مالکیت غیر خانوادگی، کارت امتیازی متوازن، تحلیل پوششی داده‌ها.

۱- مقدمه

یکی از دغدغه‌های اساسی شرکت‌های امروز دستیابی به یک شیوه ارزیابی عملکرد جامع، قابل اعتماد و انعطاف پذیر است تا با توسل به آن، اطلاعات دقیق و کافی از جایگاه امروز خویش به دست آورند و با نگاه به آینده، از خطاهای گذشته درس بگیرند. شرکت‌های خانوادگی به عنوان یکی از ساختارهای مالکیت، مدیریت و کنترل آن به وسیله‌ی یکی از اعضای خانواده انجام می‌شود، تعریف می‌شود (خواجه‌وی و همکاران، ۱۳۹۳). مالکان خانوادگی به لحاظ ویژگی‌های منحصر به فرد خود نسبت به انواع سایر مالکیت، شامل تمایل به استفاده از اعضای خانواده در سمت‌های مدیران ارشد، با دیدگاه بلندمدت در سرمایه‌گذاری و سایر موارد، می‌توانند روی مسایلی نظیر مدیریت سود، هزینه نمایندگی و سایر عوامل تأثیرات متفاوتی بگذارند (هشی و همکاران، ۱۳۹۰).

ساختار مالکیت خانوادگی، ساختار تصمیم‌گیری است که توقع کسب سود و افزایش ثروت در اولویت قرار ندارد. چنانچه اعضای خانواده به عنوان عضو هیأت مدیره انتخاب شوند، عملکرد شرکت بهتر از حالتی است که اعضای غیر خانواده عضو هیأت مدیره باشند زیرا پاداش کمتری دریافت می‌کنند و کمتر به طرح‌های انگیزشی واکنش نشان می‌دهند و بیشتر به دنبال ایجاد ارزش در شرکت هستند (گومز، ۲۰۰۱). ارزش در شرکت‌های خانوادگی می‌تواند از طریق اهداف، منابع و ساختار حکومت ایجاد شود که همه این‌ها معمولاً توسط خانواده تحت تأثیر قرار می‌گیرد (نادین و همکاران، ۲۰۱۵).

این ساختار، باعث کاهش هزینه‌های نمایندگی می‌شوند، تمرکز بر بقا بلند مدت و شهرت شرکت خانوادگی و همچنین روابط شخصی با اعتباردهندگان و سایر سهامداران ممکن است هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهد. ویژگی‌هایی برای شرکت‌های خانوادگی وجود دارد که احتمال سوءاستفاده مدیریت را کاهش می‌دهد. اگر نظارت، به دانش کافی از فعالیت‌های شرکت نیاز داشته باشد، اعضای خانواده در شرکت‌های خانوادگی دارای بیشترین میزان دانش هستند (اندرسون و ریب، ۲۰۰۳). علاوه بر این، شرکت‌های خانوادگی به حفظ ساختار مالکیت متمرکز گرایش دارند و به احتمال زیادی دارای انگیزه بیشتری برای نظارت مستقیم بر مدیریت هستند (دمستز و لن، ۱۹۸۵).

مدیران ارشد اجرایی زمانی که عضو خانواده باشند ذاتاً در قبال سهامداران نسبت به مدیران غیر خانوادگی پاسخگویی کمتری دارند. در نتیجه این شرکت‌ها ممکن است حاکمیت شرکتی ضعیف‌تری داشته باشند، چرا که نظارت هیأت مدیره، بی‌فایده می‌باشد (خان و سوپرامانیام، ۲۰۱۲)، همچنین (عبدالحمیدی، ۲۰۱۰) بیان داشته‌اند که در شرکت‌های خانوادگی ممکن است به دلیل ساختار مالکیت خاصشان، حفظ منافع خانواده بر حفظ منافع سهامداران جزء ارجحیت یابد و مانع از افشای اطلاعات به سایر سهامداران شود که باعث عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود.

شرکت‌های خانوادگی در کل، به دلایلی همچون نظارت موثر و کنترل صحیح عملیات شرکت و تخصص لازم جهت اداره شرکت‌ها، موجب بهبود عملکرد شرکت می‌شود.

یکی از مدل‌های کارآمد که با نگرش استراتژیک به ارزیابی عملکرد شرکت‌ها می‌پردازد مدل امتیازات متوازن است که علاوه بر توجه به بعد مالی از سه بعد (مشتري، فرآیندهای داخلی و رشد و یادگیری) نیز سازمان را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و در صورتی که از کارت امتیازی متوازن به عنوان شاخص‌های ارزیابی عملکرد به کار گرفته شود، باید از تکنیک‌های دیگر ارزیابی عملکرد برای سنجش سازمان استفاده کرد که تکنیک تحلیل پوششی داده‌ها یکی از این تکنیک‌هاست.

بنابراین در این پژوهش، به بررسی مقایسه ارزیابی عملکرد شرکت‌هایی با ساختار مالکیت خانوادگی و غیر خانوادگی، از طریق مدل کارت امتیازات متوازن و تحلیل پوششی داده‌ها پرداخته شد تا مشخص شود عملکرد در شرکت‌های خانوادگی با شرکت‌های غیر خانوادگی تفاوتی دارد؟

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱- ارزیابی عملکرد

ارزیابی عملکرد به مجموعه اقدامات و اطلاعاتی اطلاق می‌گردد که به منظور افزایش سطح استفاده بهینه از امکانات و منابع در جهت دستیابی به هدف‌ها به شیوه‌ای اقتصادی توأم با کارایی و اثر بخشی صورت می‌گیرد، به طوری که، ارزیابی عملکرد در

بعد "نحوه استفاده از منابع" اساساً در قالب شاخص‌های کارایی بیان می‌شود. اگر در ساده‌ترین تعریف نسبت داده به ستاده را کارایی بدانیم، نظام ارزیابی در واقع میزان کارایی تصمیمات مدیریت در خصوص استفاده از منابع و امکانات را مورد سنجش قرار می‌دهد که عمده‌ترین شاخص آن صرفه اقتصادی یا بهینه بودن فعالیت‌ها می‌باشد. از سوی دیگر ارزیابی عملکرد در "بعد سازمانی" معمولاً متعارف اثر بخشی فعالیت‌هاست، منظور از اثر بخشی، میزان دستیابی به اهداف و برنامه‌ها با ویژگی کارا بودن فعالیت‌ها و عملیات است. به طور کلی نظام ارزیابی عملکرد را می‌توان فرایند سنجش و اندازه‌گیری و مقایسه میزان و نحوه دستیابی به وضعیت مطلوب دانست (مهرگان، ۱۳۸۸) دو دیدگاه مهم در خصوص ارزیابی عملکرد وجود دارد: (۱) دیدگاه سنتی و (۲) دیدگاه نوین. در دیدگاه سنتی، مهم‌ترین هدف ارزیابی، قضاوت و ارزیابی عملکرد می‌باشد در حالی که در دیدگاه مدرن، فلسفه ارزیابی بر رشد و توسعه و بهبود ظرفیت ارزیابی شونده متمرکز شده است.

۲-۲- حاکمیت شرکتی

حاکمیت شرکتی طی قرن گذشته با هدف ترویج و ارتقای کارایی تخصیص پس اندازهای مردم به سرمایه‌گذاری‌های پر بازده مطرح شده است. اولین مفهوم حاکمیت شرکتی از واژه لاتین گابریلر به معنای هدایت کردن گرفته شده است و دلالت بر اولین تعریف حاکمیت شرکتی به راهبری تمرکز دارد تا کنترل. روش‌های متعددی برای تعریف حاکمیت شرکتی وجود دارد که از تعاریف محدود و متمرکز بر شرکت‌ها و سهامداران آن‌ها تا تعاریف جامع و در برگیرنده پاسخگویی شرکت‌ها در قبال گروه‌های ذی‌نفعان متغیر هستند. با این وجود می‌توان بر اساس یک تعریف عمومی، حاکمیت شرکتی را نظامی نامید که شرکت‌ها با آن هدایت و کنترل می‌شوند. همچنین با توجه به تعریف فایننشال تایمز، حاکمیت شرکتی را می‌توان در تعریف محدود آن، رابطه شرکت با سهامداران و اصول سازمان و توسعه همکاری، اهدافی را برای چارچوب حاکمیت شرکتی بیان کرده است (از جمله: ۱) محافظت از حقوق سهامداران، (۲) اطمینان از رفتار عادلانه برای همه‌ی سهامداران، (۳) شناسایی حقوق ذینفعان و ارتقای مفهوم تابعیت خوب شرکت، (۴) اطمینان از افشای به موقع و صحیح اطلاعات شرکت از جمله موقعیت مالی، عملکرد، مالکیت و (۵) راهنمایی استراتژیک شرکت، نظارت مؤثر مدیریت به وسیله هیأت مدیره و پاسخگویی هیأت مدیره در مقابل شرکت و سهامداران.

۲-۲-۱- نسبت شرکت‌های خانوادگی (مدیریتی) به عنوان یکی از مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی

کسب و کارهای خانوادگی قدیمی‌ترین و غالب‌ترین نوع سازمان‌های تجاری هستند. در بیشتر کشورها کسب و کارهای خانوادگی بیش از ۷۰ درصد کل تجارت را به خود اختصاص داده‌اند و نقش کلیدی در رشد اقتصادی و اشتغال‌زایی (استخدام نیروی کار) ایفا می‌کنند. در مورد شرکت‌های خانوادگی، اعضای خانواده به عنوان مالک قسمتی از سهام شرکت، مدیر شرکت نیز هستند؛ این افراد هم مالک هستند و هم نماینده. تا زمانی که از این دیدگاه به شرکت نگاه شود، مشکل چندانی در روابط نماینده مالک به وجود نخواهد آمد. ولی باید توجه کرد که در برخی شرکت‌ها، افزون بر اعضای خانوادگی، افراد دیگری نیز صاحب سهام شرکت هستند که در سمت‌های مدیریتی شرکت، جای ندارند. بنابراین، این امکان وجود دارد که اعضای خانوادگی عضو هیأت مدیره، به زیان سایر سهامداران عمل کنند و از این طریق، ثروت خود را افزایش دهند. مطالعات نشان داده است که شرکت‌های خانوادگی در مقایسه با شرکت‌های دیگر، مسائل نمایندگی کمتری دارند، به این معنا که تضاد منافع میان مالک و مدیر در این شرکت‌ها کمتر است؛ زیرا توانایی مالکان برای نظارت مستقیم فعالیت‌های مدیر بیشتر است. افزون بر آن هیأت مدیره متشکل از اعضای خانوادگی، معمولاً نسبت به هیأت مدیره‌ی سایر شرکت‌ها، پاداش کمتری دریافت می‌کنند. اعضای خانوادگی عضو هیأت مدیره معمولاً کمتر به طرح‌های انگیزشی واکنش نشان می‌دهند و بیشتر به فکر حداکثر کردن ارزش شرکت هستند. بنابراین از این دیدگاه، شرکت‌های خانوادگی باعث ایجاد ارزش، نسبت به سایر انواع شرکت‌ها می‌شوند. بر اساس دیدگاه دیگر، در شرکت‌های خانوادگی، عدم تقارن اطلاعاتی وجود دارد که این امر باعث می‌شود اطلاعات به راحتی در اختیار دیگر سهامداران قرار نگیرد و ممکن است نتایج نامطلوبی بر عملیات مؤثر شرکت داشته باشد (نمازی و محمدی، ۱۳۸۹).

۳-۲- شرکت‌های خانوادگی

چو و همکاران در سال ۱۹۹۹ بیش از ۲۵۰ مقاله درباره‌ی شرکت‌های خانوادگی را با هدف ارائه تعریفی مشخص از شرکت‌های خانوادگی، بررسی کردند و عنوان کردند که تعریف مشخص و کاملاً واضحی از شرکت‌های خانوادگی وجود ندارد و هر پژوهشگری در مطالعه‌ی خود، تعریفی از افراد پیشین ارائه کرده است. برخی از این تعاریف عبارتند از:

شرکت‌های خانوادگی را شرکتی معرفی کردند که سهامدارن عمده آن یک نفر و یا یک خانواده باشند و حداقل ۲۰٪ سهام موسسه را داشته باشند و به علاوه یک رابطه خانوادگی بین این سهامدار و اعضای هیأت مدیره بر اساس نام خانوادگی وجود داشته باشد.

بالاترین درصد مالکیت را در تعریف شرکت‌ها ذکر می‌کنند. از نظر آنها "شرکتی که بیش از ۵۰ درصد سهام با حق رای آن متعلق به یک خانواده باشد، و یا یک گروه خانواده به طور موثر شرکت را کنترل کنند و یا نسبت بااهمیتی از مدیران ارشد شرکت از اعضای یک خانواده باشند.

با توجه به پژوهش‌های گذشته که در ایران انجام گرفته است شرکت‌های خانوادگی تعریف می‌شوند نمازی و کرمانی (۱۳۸۷) با استناد به استاندارد شماره ۲۰ ایران که نفوذ موثر را دارا بودن حداقل ۲۰ درصد سهام یک شرکت می‌داند و با توجه به قوانین و مقررات ایران تعریف زیر را ارائه می‌دهد:

شرکت‌هایی خانوادگی تلقی می‌شوند یا حداقل ۲۰ درصد از سهام آنان به صورت فردی یا گروهی در دست اعضای خانواده باشد و یا حداقل یکی از اعضای سببی یا نسبی خانواده عضو هیأت مدیره و یا مدیر اجرایی بوده و به طور فعالی در هیأت مدیره شرکت مشارکت داشته باشد و حداقل دو نسل از خانواده در کنترل شرکت نقش داشته باشند. با توجه به تعاریف فوق ملاک تشخیص شرکت‌های خانوادگی این‌گونه در نظر گرفته شده است:

۲۰ درصد سهام به صورت فردی یا گروهی در دست اعضای خانواده باشد و یا حداقل یکی از اعضای نسبی یا سببی خانواده عضو هیأت مدیره و یا مدیر اجرایی بوده و به طور فعالی در هیأت مدیره شرکت مشارکت داشته باشد (رضایی و امینی، ۱۳۹۳).

۳-۴- کارت امتیازی متوازن

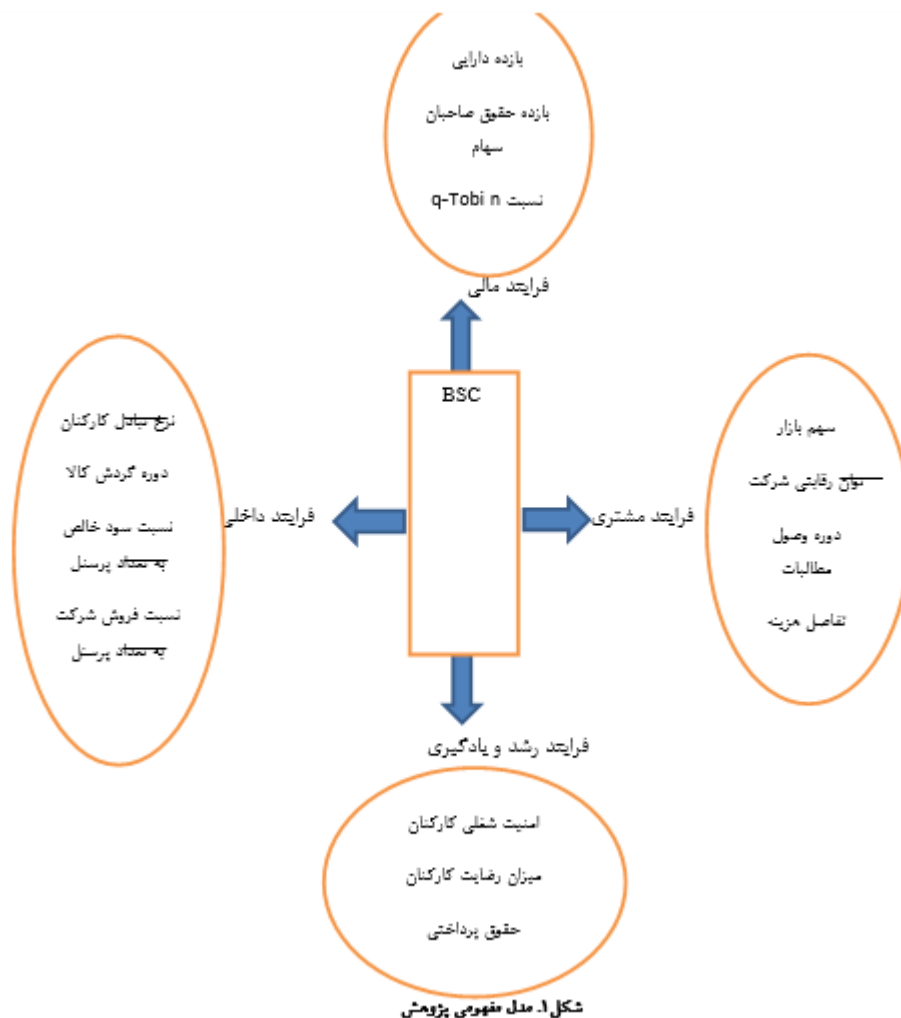
مدل‌های ارزیابی متوازن عملکرد (۱۹۹۲) در مجله نقد و بررسی هاروارد توسط رابرت کاپلان و دیوید نورتون ارائه گردید. این مدل با ابعاد ۴ گانه حیاتی مالی، فرایندهای داخلی، مشتری، و یادگیری و رشد، در پی کنترل عملیات کوتاه‌مدت سازمان با چشم‌انداز و استراتژی‌های بلندمدت آن است. لذا سازمان تاکید خود را بر نسبت‌های کلیدی عملکرد در محدوده اهداف متمرکز می‌سازد. ارزیابی متوازن بر سه بعد زمانی (گذشته، حال و آینده) در ارزیابی‌ها تاکید می‌نماید چرا که ممکن است عملکرد گذشته‌ای منجر به نتیجه‌ای در امروز شده یا فردا گردد، عملکرد امروز منجر به نتیجه‌ای در امروز یا فردا گردد.

سنجش‌های مالی شاخص‌های خوبی برای انعکاس رخداد‌های گذشته می‌باشند، ولی در نشان دادن عوامل و محرک‌های واقعی ارزش آفرینی در سازمان‌های امروزی یعنی دارایی‌های نامشهودی نظیر دانش و قابلیت کارکنان، شبکه‌های اطلاعاتی و روابط با مشتریان، ناکافی و ناکارآمدند. سنجش‌های مالی را شاخص‌های تابع یا پیامد می‌نامند. روش ارزیابی متوازن ضمن حفظ این شاخص‌های تابع یا پیامد، شاخص‌های مربوط به محرک‌های عملکرد آینده یعنی شاخص‌های هادی را نیز مدنظر قرار می‌دهد (غضنفری و همکاران، ۱۳۸۳). دلیل انتخاب نام روش ارزیابی متوازن آن است که این روش شامل مجموعه‌ای از مقیاسها است و یک تعادل و توازن میان اهداف بلندمدت و کوتاه‌مدت، میان مقیاس‌های مالی و غیرمالی، میان شاخص‌های رهبر و پیرو و میان چشم‌اندازهای عملکرد داخلی و خارجی برقرار می‌کند و بر حفظ روابط علت و معلولی میان آن‌ها تاکید می‌کند.

کارت امتیازی متوازن، شاخص‌های مالی از عملکرد گذشته را با شاخص‌هایی از تعیین‌کننده‌های عملکرد آینده تکمیل می‌کند. اهداف و شاخص‌های کارت امتیازی از استراتژی و چشم‌انداز سازمان تعیین شده‌اند. این اهداف و شاخص‌ها به عملکرد سازمان در چهار منظر می‌نگرند: مالی، مشتری، فرآیندهای داخلی، و رشد و یادگیری. این چهار منظر چهارچوبی را برای کارت امتیازی متوازن فراهم می‌کنند. در «نگاره (۱)» نحوه محاسبه شاخص‌ها آمده است.

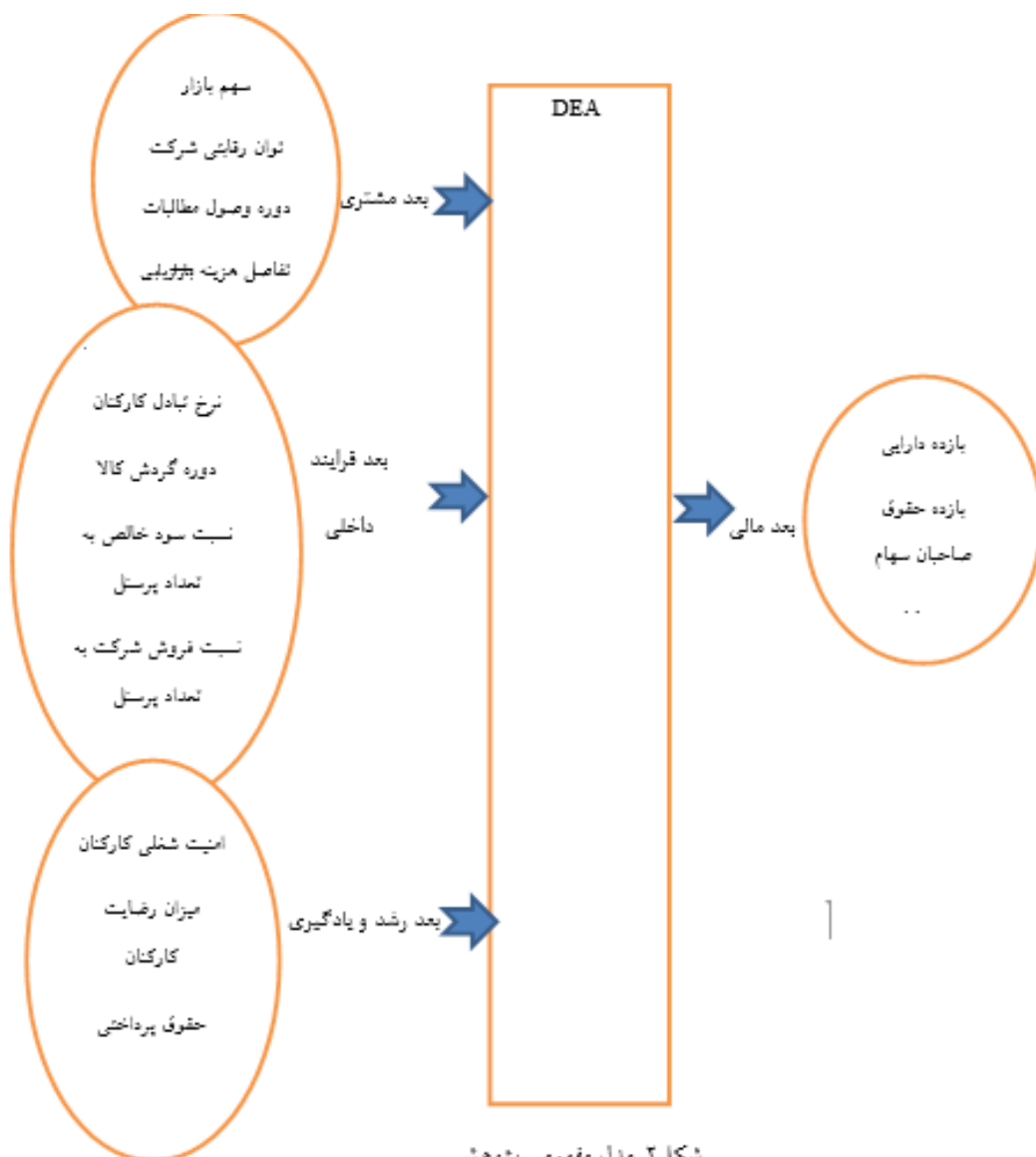
نگاره ۱. نحوه محاسبه شاخص‌ها

حوزه	ردیف	ورودی / خروجی	نام شاخص	تعریف شاخص
رشد و یادگیری	۱	ورودی	امنیت شغلی کارکنان	تعداد پرسنل دائم به کل پرسنل
	۲	ورودی	میزان رضایت کارکنان	تعداد کارکنان سال جاری-سال گذشته به کل پرسنل
	۳	ورودی	حقوق پرداختی	هزینه دستمزد مستقیم+ حقوق و مزایا و دستمزد به کل پرسنل
فرایند های داخلی	۴	ورودی	نرخ تبادل کارکنان	تعداد کارکنان سال جاری-سال گذشته به کارکنان سال گذشته
	۵	ورودی	نسبت سود خالص به تعداد پرسنل	سود خالص به تعداد پرسنل
	۶	ورودی	نسبت فروش شرکت به تعداد پرسنل	فروش شرکت به تعداد پرسنل
	۷	ورودی	دوره گردش کالا	موجودی کالا به بهای تمام شده کالا فروش رفته*۳۶۵
بعد مشتری	۸	ورودی	سهم از بازار	فروش شرکت به فروش صنعت
	۹	ورودی	توان رقابتی شرکت	سود شرکت به سود صنعت
	۱۰	ورودی	تفاضل هزینه تبلیغات و بازاریابی	هزینه تبلیغات و بازاریابی سال جاری-سال گذشته
بعد مالی	۱۱	ورودی	دوره وصول مطالبات	مجموع حساب‌ها و اسناد دریافتی به فروش شرکت*۳۶۵
	۱۲	خروجی	نرخ بازده دارایی	سود خالص به جمع کل دارایی
	۱۳	خروجی	نرخ بازده حقوق صاحبان سهام	سود خالص به حقوق صاحبان سهام
	۱۴	خروجی	کیو توبین	ارزش روز+ جمع کل بدهی به جمع کل دارایی

۲-۵- تحلیل پوششی داده‌ها

تحلیل پوششی داده‌ها، کارایی نسبی (کارایی برابر است با نسبت مجموع موزون خروجی‌ها به مجموع موزون ورودی‌ها) واحدهایی که دارای ورودی‌ها و خروجی‌های مشابهی می‌باشند، را اندازه‌گیری می‌کند. این گونه واحدها را واحدهای تصمیم‌گیرنده می‌نامند و حداقل یکی از، واحدها روی مرز و بقیه واحدها در زیر آن قرار دارند. نام تحلیل پوششی داده‌ها از ویژگی پوششی بودن، منشأ گرفته است در واقع این رویکرد، کارایی یک واحد تصمیم‌گیرنده را در مقایسه با واحدهای تصمیم‌گیرنده دیگر درون یک سازمان و یا در یک صنعت مشابه می‌سنجد. به همین دلیل، امتیاز کارایی حاصل، یک امتیاز نسبی خواهد بود. کارا بودن یا نبودن یک واحد تصمیم‌گیرنده، بستگی به عملکرد آن واحد در انتقال ورودی‌ها به خروجی‌هایش در مقایسه با سایر واحدها در یک حوزه خاص دارد (جهانشاهلو و همکاران، ۱۳۹۳). برای رتبه‌بندی می‌توان از مدل‌های ورودی محور (خروجی‌ها ثابت نگه داشته شده و ورودی‌ها را کاهش می‌دهیم) و یا خروجی محور (ورودی‌ها را ثابت نگه داشته و خروجی‌ها را افزایش می‌دهیم) استفاده کرد چون تأکید بیشتر بر افزایش خروجی‌های شرکت می‌باشد. بنابراین می‌توان از BCC خروجی محور استفاده نمود که بازده نسبت به مقیاس متغیر در رتبه‌بندی را لحاظ می‌کنیم. مقدار محاسبه شده برای ضریب کارایی هر شرکت نیز عددی بین صفر و یک بدست خواهد آمد، حداکثر کارایی برابر ۱ است و هر چه مقدار بدست آمده کمتر باشد بدان معناست که کارایی شرکت در سطح پایین‌تری قرار دارد. شاخص‌های انتخاب شده در این پژوهش با توجه به اطلاعات موجود در صورت‌های مالی شرکت‌ها تهیه شده است.

شکل ۲. مدل مفهومی پژوهش

۳- پیشینه پژوهش‌ها

۳-۱- پژوهش‌های داخلی

رضایی و شیروبی (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر ساختار مالکیت خانوادگی و معاملات با اشخاص وابسته بر کیفیت سود شرکت‌ها پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد، داد و ستد کالا با اشخاص وابسته بر ارتباط بین سطح مالکیت خانوادگی زیاد و کیفیت سود اثر مثبت و داد و ستد کالا با اشخاص وابسته بر ارتباط بین سطح مالکیت خانوادگی کم و کیفیت سود اثر منفی داشته است.

هشی و علیخانی (۱۳۹۴) به بررسی رابطه بین مالکیت خانوادگی و مالکیت غیر خانوادگی بر عملکرد شرکت‌ها، در بورس اوراق بهادار پرداختند. نتایج نشان داد بین مالکیت خانوادگی و عملکرد شرکت‌ها رابطه منفی و همچنین بین مالکیت غیر خانوادگی و عملکرد شرکت‌ها رابطه مثبت وجود دارد.

رضایی و امینی (۱۳۹۳) به بررسی مقایسه شرکت‌های خانوادگی و غیر خانوادگی و ریسک عملیاتی و تأثیر آن‌ها بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که شرکت‌های خانوادگی عملکرد بیشتری نسبت به شرکت‌های غیر خانوادگی ندارند. اما ریسک عملیاتی و عملکرد در شرکت‌های خانوادگی برای نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری، نسبت حقوق صاحبان سهام و رشد فروش قوی‌تر از شرکت‌های غیر خانوادگی است. همچنین رابطه

سطح اشتغال و عملکرد برای نسبت بازده عملیاتی دارایی‌ها، بازده دارایی‌ها و رشد فروش در شرکت‌های خانوادگی قوی‌تر از شرکت‌های غیر خانوادگی است. نمازی و محمدی (۱۳۸۹) در پژوهش خود کیفیت سود و بازده را در شرکت‌های خانوادگی و غیر خانوادگی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی کردند. نمونه‌ی آن‌ها شامل ۳۹ شرکت خانوادگی و ۷۶ شرکت غیر خانوادگی بود. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که بین کیفیت سود مبتنی بر نسبت وجه نقد عملیاتی با سود خالص و همچنین نسبت انحراف معیار سود عملیاتی به انحراف معیار وجه نقد عملیاتی در شرکت‌های خانوادگی و شرکت‌های غیر خانوادگی، تفاوت معناداری وجود ندارد. نمازی و کرمانی (۱۳۸۷) به بررسی تأثیر مالکیت بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند و دریافتند بین مالکیت نهادی و عملکرد شرکت، رابطه منفی و معنادار وجود دارد، همچنین بین مالکیت خصوصی و عملکرد نیز رابطه معناداری مشاهده شد، ولی نوع این رابطه را نمی‌توان تعیین کرد.

۳-۲- پژوهش‌های خارجی

ارزش در شرکت‌های خانوادگی می‌تواند از طریق اهداف، منابع و ساختار حکومت ایجاد شود که همه این‌ها معمولاً توسط خانواده تحت تأثیر قرار می‌گیرد (نادین و همکاران، ۲۰۱۵). میزان رضایت کارکنان بین شرکت بنیان گذار و شرکت تابعه سیستماتیک متفاوت است، و به خصوص اگر نقش مدیر عامل شرکت را داشته باشند کارکنان ناراضی‌اند (هوانگ و همکاران، ۲۰۱۵). اثر مثبت شرکت‌های خانوادگی بر عملکرد مالی در نمونه دولتی و شرکت‌های بزرگ و هنگامی که تعریف مالکیت شرکت‌های خانوادگی استفاده شده است بیشتر است. همچنین قابل توجه است شرکت‌های خانوادگی بهترین زمان عملکردشان را از طریق بازده دارایی‌ها و حقوق صاحبان سهام ارزیابی می‌کنند (میلرو همکاران، ۲۰۱۵). چاربل و همکاران (۲۰۱۳) به بررسی تأثیر مشارکت خانواده در چگونگی رهبری و مدیریت مالکیت و رابطه آن‌ها با عملکرد مالی شرکت‌های لبنانی پرداختند. آنان به این نتیجه دست یافتند که مشارکت خانواده در رهبری و مدیریت مالکیت، رابطه مثبت و مستقیمی با عملکرد مالی شرکت‌های لبنانی دارد. آدرسچ و همکاران (۲۰۱۳) با بررسی تأثیر نظارت فعال خانواده بر عملکرد شرکت‌ها نشان دادند که نظارت خانواده تأثیر بسزایی بر عملکرد دارد و آن‌ها با نتایج پژوهش‌هایشان ادعا کردند که حلقه مفقود شده‌ی بین مالکیت و کنترل و عملکرد شرکت‌های خانوادگی وجود دارد که نظارت خانوادگی باعث کشف این حلقه می‌شود. مهدصالح و همکاران (۲۰۱۳) به بررسی تأثیر مالکیت خانوادگی و معاملات با اشخاص وابسته بر کیفیت سود پرداختند. نتایج آن‌ها نشان داد، شرکت‌هایی که معاملات با اشخاص وابسته دارند یک رابطه غیر خطی بین مالکیت خانوادگی و کیفیت سود در آنان وجود دارد. عبدالحمیدی و وال به بررسی اولویت‌های مدیریت سود در شرکت‌های خانوادگی و غیر خانوادگی شرکت‌های نروژی بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۷ پرداختند. نتایج نشان داد که شرکت‌های خانوادگی نسبت به شرکت‌های غیر خانوادگی هموار سازی سود بیشتری انجام می‌دهند، همچنین شرکت‌های خانوادگی با اهرم مالی بالا از تمایل بیشتری برای انجام مدیریت سود نسبت به شرکت‌های غیر خانوادگی با اهرم مالی بالا برخوردارند. علی و همکارانش (۲۰۰۷) شرکت‌های خانوادگی و غیر خانوادگی را از لحاظ میزان کیفیت افشای اطلاعات بررسی کردند. آن‌ها نشان دادند شرکت‌های خانوادگی، به طور کلی گزارش‌های مالی را با کیفیت بیشتری ارائه می‌دهند (به ویژه زمانی که اخبار بدی وجود داشته باشد)، اما در رابطه با فعالیت‌های حاکمیت شرکتی افشای کمتری انجام می‌دهند.

۴- روش انجام پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و در زمره‌ی پژوهش‌های توصیفی-همبستگی قرار دارد. برای آزمون فرضیه‌های این پژوهش از نرم افزار E-Views و Spss استفاده شد. پژوهش حاضر بر اساس اطلاعات مالی ۷۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۳ تهیه گردیده است.

۴-۱- جامعه، نمونه آماری و روش نمونه گیری

جامعه آماری این پژوهش کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد که، نمونه مورد نظر از بین آن‌ها انتخاب گردیده است. در این پژوهش برای نمونه گیری از روش حذف سیستماتیک استفاده شده. این شرایط عبارتند از:

۱- تا پایان اسفند ماه سال ۱۳۸۳ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند. ۲- پایان سال مالی شرکت‌ها ۲۹ اسفند باشد. ۳- شرکت در طی دوره مورد نظر سال مالی خود را تغییر نداده باشد. ۴- شرکت‌ها در طی دوره‌های مورد نظر توقف فعالیت نداشته باشند. ۵- شرکت انتخابی، جزء شرکت‌های مالی از جمله: بیمه، سرمایه‌گذار و بانک‌ها نباشد. ۶- صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه شرکت‌ها در دوره زمانی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳ به گونه کامل در سایت بورس اوراق بهادار تهران موجود باشد. ۷- حقوق صاحبان سهام منفی نباشد. با توجه به شرایط فوق، تعداد ۷۷ شرکت در بازه زمانی ۱۳۸۴-۱۳۹۳ برای انجام پژوهش انتخاب شدند.

۲-۴- ابزار جمع آوری داده‌ها

برای تدوین تاریخچه، ادبیات موضوعی و مبانی نظری پژوهش از اسناد و مدارک، کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها و مقالات موجود در زمینه‌ی ارزیابی عملکرد، شرکت‌های خانوادگی، کارت امتیازی متوازن و تحلیل پوششی داده‌ها بهره گرفته شده است. به منظور جمع آوری داده‌ها و آمار و اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از صورت‌های مالی ۱۰ ساله شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران، گزارشات سالانه بورس تهران، سایت اینترنتی مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس اوراق بهادار و نیز نرم افزار ره‌آورد نوین استخراج گردیده است.

۵- معرفی متغیرها و نحوه‌ی محاسبه آن‌ها

برای آزمون فرضیات پژوهش، مدل‌های رگرسیونی چندگانه‌ای تدوین شده است که، نحوه اندازه‌گیری و محاسبه‌ی متغیرهای این الگوها در «نگاره (۲)» اشاره شده است.

نگاره ۲. نحوه اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نوع متغیر	نماد متغیر	نحوه محاسبه
مالکیت خانوادگی	مستقل	FF	متغیر مجازی است که اگر ساختار مالکیت خانوادگی باشد (شرکت‌هایی که یک یا چند خانواده به خصوص در اجرای سیاست‌های کلی و راهبردی شرکت، نقش کلیدی ایفا می‌کنند) عدد یک در غیر این صورت عدد صفر است.
مالکیت خانوادگی غیر	مستقل	NFF	متغیر مجازی است که اگر ساختار مالکیت غیر خانوادگی باشد عدد یک در غیر این صورت عدد صفر است.
عملکرد	وابسته	PERF	ضریب کارایی حاصل از اجرای الگوی DEA BCC- خروجی محور
اندازه شرکت	کنترل	SIZE	جمع دارایی‌ها: TA $nL=si ze (TA)$
سن شرکت	کنترل	AGE	از لگاریتم طبیعی زمان آغاز فعالیت شرکت تا هر یک از سال‌های طی دوره پژوهش به دست می‌آید.
اهرم مالی	کنترل	LEV	از تقسیم بدهی‌های بلند مدت به ارزش دفتری کل دارایی‌ها بدست می‌آید.
مدیریت دوگانه	کنترل	Dual	چنانچه نقش مدیر عامل از رئیس هیأت مدیره تفکیک نشده باشد مقدار ۱ و در غیر این صورت مقدار صفر را اختیار خواهد کرد.
استقلال اعضای هیأت مدیره	کنترل	NED_AC	با استفاده از نسبت (تعداد اعضای هیأت مدیره غیر موظف) / (تعداد کل اعضای هیأت مدیره)
ارزش بازار به ارزش دفتری	کنترل	MTB	$BVE / ME = MTB$ ارزش بازار سهام شرکت: ME ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام: BVE

۶- فرضیات پژوهش

سطح عملکرد شرکت‌های با ساختار مالکیت خانوادگی، بالاتر از شرکت‌های با ساختار مالکیت غیر خانوادگی است.

۷- آمار توصیفی

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در «نگاره (۳)» نشان داده شده می‌شود.

نگاره ۳. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

شرح متغیرها	نماد متغیر	مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
مالکیت خانوادگی	FF	۲۰۰	۰/۱۵۶	۰/۳۶۳	۱/۹۰۱	۱/۶۲۰	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
مالکیت غیر خانوادگی	NFF	۵۷۰	۰/۸۴۴	۰/۳۶۳	-۱/۹۰۱	۱/۶۲۰	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
عملکرد	PERF	۷۷۰	۰/۷۵۳	۰/۲۷۴	-۰/۵۴۷	-۱/۲۷۱	۰/۱۴۶	۱/۰۰۰
اندازه شرکت	SIZE	۷۷۰	۱۱/۸۰۵	۰/۶۴۶	۰/۸۷۷	۰/۹۶۱	۱۰/۵۶۲	۱۴/۰۱۵
سن شرکت	AGE	۷۷۰	۱/۵۴۰	۰/۱۶۴	-۱/۰۰۷	۰/۶۸۰	۰/۸۴۵	۱/۷۹۲
اهرم مالی	LEV	۷۷۰	۰/۰۷۷	۰/۰۸۰	۲/۶۱۶	۹/۰۸۷	۰/۰۰۰	۰/۵۷۴
مدیریت دوگانه	DUAL	۷۷۰	۰/۱۵۲	۰/۳۵۹	۱/۹۴۳	۱/۷۸۰	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
ارزش بازار به دفتری	MTB	۷۷۰	۱/۶۵۱	۰/۹۰۴	۰/۹۳۲	-۰/۲۰۵	۰/۱۳۴	۳/۹۹۴
استقلال هیأت مدیره	NE-DAC	۷۷۰	۰/۶۰۸	۰/۲۲۲	۰/۶۱۶	۰/۴۵۸	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰

منبع : یافته های پژوهش

۸- آزمون فرضیه

سطح عملکرد شرکت‌های با ساختار مالکیت خانوادگی، بالاتر از شرکت‌های با ساختار مالکیت غیر خانوادگی است. در این مدل، ضریب تعیین برابر با ۰/۷۰۱۷ است. یعنی ۷۰/۱۷٪ از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توضیح است. نتایج حاصل از بررسی خود همبستگی جملات خطا با استفاده از آماره دوربین- واتسون انجام می‌گیرد، با توجه به این که آماره بدست آمده در دامنه ۱/۵ و ۲/۵ قرار دارد، بیانگر نبود خود همبستگی بین خطاهای مدل است مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی‌معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می‌شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است. همان‌طور که در «نگاره (۴)» مشاهده می‌شود آماره t بدست آمده برای متغیر مالکیت خانوادگی برابر ۴/۵۷۵ و سطح معنی‌داری آن ۰/۰۰۰ است. بنابراین مالکیت خانوادگی اثر مثبت و معنی‌داری بر عملکرد شرکت دارد.

نگاره ۴. نتایج بررسی ضرایب جزئی مدل ۱

$NED_AC + \varepsilon_{it} + 0.1389Dual + 0.2256 - Size + 0.0553FF + 0.1271perf_{it} =$					
متغیرها	نماد	ضرایب	آماره t	احتمال	VIF
ضریب ثابت	C	۰/۲۱۱۵	۱/۱۴۴	۰/۲۵۲۷	----
مالکیت خانوادگی	FF	۰/۱۲۷۱	۴/۵۷۵	۰/۰۰۰۰	۱/603
اندازه شرکت	SIZE	۰/۰۵۵۳	۵/۰۰۷	۰/۰۰۰۰	۱/428

۱/037	۰/۱۰۳۴	-۱/۶۳۰	-۰/۱۶۹۱	AGE	سن شرکت
۱/014	۰/۰۹۸۷	۱/۶۵۳	۰/۱۰۵۸	LEV	اهرم مالی
۱/108	۰/۰۰۰۰	-۱۱/۳۷۴	-۰/۲۲۵۶	DUAL	مدیریت دوگانه
۱/278	۰/۰۰۰۰	۴/۵۷۱	۰/۱۳۸۹	NE-DAC	استقلال هیأت مدیره
۱/013	۰/۷۰۱۶	۰/۳۸۳۳	۰/۰۰۲۷	MTB	ارزش بازار به دفتری
P- Value		مقدار	آزمون	مقدار	
۰/۰۲۵۸		۱۵/۹۲۵	هاسمن	۰/۷۰۱۷	R^2
۰/۰۰۰۰		۷/۳۷۸	F لیمر	۰/۶۸۵۶	تعدیل شده R^2
۰/۰۰۰۰		۱۹/۴۴۵	F فیشر	۱/۹۸۱	D-W

منبع: یافته های پژوهش

در این مدل، ضریب تعیین برابر با ۰/۵۲۶۸ است. یعنی ۵۲/۶۸٪ از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توضیح است. نتایج حاصل از بررسی خود همبستگی جملات خطا با استفاده از آماره دوربین-واتسون انجام می‌گیرد، با توجه به این که آماره بدست آمده در دامنه ۲/۵ و ۱/۵ قرار دارد، بیانگر نبود خود همبستگی بین خطاهای مدل است. مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی‌معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می‌شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است. همان‌طور که در «نگاره (۵)» مشاهده می‌شود آماره t بدست آمده برای متغیر مالکیت خانوادگی برابر ۳/۶۰۷- و سطح معنی‌داری آن ۰/۰۰۰ است. بنابراین مالکیت خانوادگی اثر منفی و معنی‌داری بر عملکرد شرکت دارد.

نگاره ۵. نتایج بررسی ضرایب جزئی مدل ۲

$NED_AC + \varepsilon_{it} + 0.117 \cdot Dual + 0.2422 \cdot Size - 0.0864 \cdot NFF + 0.1010 \cdot perf_{it} =$					
متغیرها	نماد	ضرایب	آماره t	احتمال	VIF
ضریب ثابت	C	-۰/۰۸۸۹	-۰/۴۸۲۵	۰/۶۲۹۶	----
مالکیت غیر خانوادگی	NFF	-۰/۱۰۱۰	-۳/۶۰۷	۰/۰۰۰۷	۱/129
اندازه شرکت	SIZE	۰/۰۸۶۴	۹/۰۵۳	۰/۰۰۰۰	۱/187
سن شرکت	AGE	-۰/۲۳۳۲	-۱/۶۳۸	۰/۱۶۱۶	۱/060
اهرم مالی	LEV	۰/۱۵۴۷	۱/۴۸۰	۰/۲۱۶۰	۱/037
مدیریت دوگانه	DUAL	-۰/۲۴۲۲	-۱۲/۱۸۴	۰/۰۰۰۰	۱/076
استقلال هیأت مدیره	NE-DAC	۰/۱۸۷۰	۶/۳۶۹	۰/۰۰۰۰	۱/189
ارزش بازار به دفتری	MTB	۰/۰۰۴۲	۰/۵۷۷۹	۰/۵۶۳۵	۱/015
P- Value		مقدار	آزمون	مقدار	
۰/۰۰۰۵		۲۰/۰۶۵	هاسمن	۰/۵۲۶۸	R^2
۰/۰۰۰۰		۷/۳۶۸	F لیمر	۰/۵۰۵۵	تعدیل شده R^2
۰/۰۰۰۰		۱/36E+15	F فیشر	۱/۸۷۵	D-W

منبع: یافته های پژوهش

پس از اثبات اثر معنادار دو متغیر بر متغیر وابسته شرکت به بررسی برابری میانگین دو متغیر می پردازیم که با توجه به «نگاره (۶)» دریافتیم که میانگین و واریانس دو متغیر مالکیت خانوادگی و مالکیت غیر خانوادگی با هم برابر نیستند بنابراین این دو متغیر اثرات متفاوتی را بر سطح عملکرد شرکت دارند.

نگاره ۶. آزمون گروه های مستقل

آزمون t برای برابری میانگین			آزمون لوین برای برابری واریانس		
سطح معناداری	انحراف معیار تفاضل	میانگین تفاضل	آزمون t	سطح معناداری	آماره F
۰/۰۰۰	۰/۰۱۸۸	-۰/۳۰۸۲	-۱۶/۲۲۰	۰/۰۰۰	۴۹۶/۸۹۹

منبع: یافته های پژوهش

با بررسی میزان میانگین هر دو متغیر در «نگاره (۷)» به این نتیجه رسیدیم که سطح عملکرد شرکت های با ساختار مالکیت خانوادگی، بالاتر از شرکت های با ساختار مالکیت غیر خانوادگی است. بنابراین، فرضیه پژوهش، در سطح اطمینان ۹۵٪، پذیرفته می شود.

نگاره ۷. آزمون T-Test

نوع مالکیت		تعداد	میانگین	انحراف معیار	انحراف استاندارد
عملکرد	مالکیت غیر خانوادگی	570	0/6654	0/2729	0/0116
شرکت	مالکیت خانوادگی	200	0/9736	0/0988	0/0066

منبع: یافته های پژوهش

۹- جمع بندی و تفسیر

ارزیابی عملکرد، به عنوان ابزاری برای آگاهی از میزان موفقیت شرکت ها در دست یابی به اهداف از پیش تعیین شده و عاملی در تصمیم گیری های مدیران، یکی از نیازهای همیشگی شرکت ها بوده است. در پژوهش حاضر هدف آن بوده است که مقایسه ارزیابی عملکرد شرکت های با ساختار مالکیت خانوادگی و غیر خانوادگی از طریق الگوی کارت امتیازی متوازن و تحلیل پوششی داده ها مورد بررسی قرار گیرد.

در بسیاری از شرکت های خانوادگی، مالک یا اعضای مالکیت خانوادگی، برای اداره شرکت انتخاب می شوند. این افراد هم مالک هستند و هم نماینده. تا زمانی که از این دیدگاه به شرکت نگاه شود، مشکل چندانی در روابط نماینده مالک به وجود نخواهد آمد. افزون بر آن هیأت مدیره متشکل از اعضای خانوادگی، معمولاً نسبت به هیأت مدیره سایر شرکت ها، پاداش کمتری دریافت می کنند. اعضای خانوادگی عضو هیأت مدیره معمولاً کمتر به طرح های انگیزشی واکنش نشان می دهند و بیشتر به فکر حداکثر کردن ارزش شرکت هستند. بنابراین از این دیدگاه، شرکت های خانوادگی باعث ایجاد ارزش، نسبت به سایر انواع شرکت ها می شوند. ویژگی هایی برای شرکت های خانوادگی وجود دارد که احتمال سوءاستفاده مدیریت را کاهش می دهد. اگر نظارت، به دانش کافی از فعالیت های شرکت نیاز داشته باشد، اعضای خانواده در شرکت های خانوادگی دارای بیشترین میزان دانش هستند. علاوه بر این، شرکت های خانوادگی به حفظ ساختار مالکیت متمرکز گرایش دارند و به احتمال زیادی دارای انگیزه بیشتری برای نظارت مستقیم بر مدیریت هستند.

استفاده از مدل تلفیقی کارت امتیازی متوازن و تحلیل پوششی داده‌ها در این پژوهش و کاربرد آن در سنجش کارایی نسبی شرکت‌ها رویکرد جدیدی است که باعث می‌شود تا مدیران ارشد شرکت‌ها علاوه بر شناخت وضعیت عملکردی خود در هر یک از مناظر چهارگانه کارت امتیازی متوازن، بتوانند عملکرد خود را نسبت به سایر شرکت‌ها نیز بسنجند. از دیگر ویژگی‌های این مدل تلفیقی این است که شرکت‌هایی که عملکرد ضعیف‌تری نسبت به سایرین دارند می‌توانند فرایند الگوبرداری و اصلاح نقاط ضعف خود را با استفاده از این مدل و در هر کدام از ابعاد کارت امتیازی متوازن اعم از کیفی یا کمی انجام دهند. به طور خلاصه دو تکنیک ابزارهایی هستند که نمی‌توان آن‌ها را به عنوان تکنیک‌های جایگزین مطرح نمود. اما استفاده‌ی تلفیقی از آن‌ها در یک نظام جامع بهره‌وری یا ارزیابی عملکرد ضروری می‌باشد.

در نهایت لازم به ذکر است که ارزیابی جنبه‌های مختلف سازمان با استفاده از یک سیستم جامع، ضامن رشد و موفقیت سازمان خواهد بود. اما نکته قابل توجه در اینجا است که همان‌گونه که کاپلان و نورتون نیز تاکید کرده‌اند، این روش تنها یک الگو است و باید با توجه به عوامل مشخصه یک صنعت یا شرکت تعدیل شود. همچنین استفاده صرف از یک روش، بدون بررسی نتایجی که ممکن است برای یک سازمان داشته باشد، می‌تواند به گمراهی بینجامد. از این رو بهتر است که سازمان‌ها علاوه بر آنکه از الگوهای نوین استفاده می‌کنند، به این امر نیز توجه داشته باشد که با به کارگیری چنین الگوهایی تا چه اندازه به بهبود عملکرد سازمانشان انجامیده است. با توجه به نتایج آماری فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر می‌باشند:

نتایج آزمون فرضیات نشان داد هر دو متغیر مالکیت خانوادگی (اثر مثبت) و مالکیت غیر خانوادگی (اثر منفی) اثرات معناداری بر سطح عملکرد شرکت دارند. ما دریافتیم که میانگین و واریانس دو متغیر مالکیت خانوادگی و مالکیت غیر خانوادگی با هم برابر نیستند بنابراین این دو متغیر اثرات متفاوتی را بر سطح عملکرد شرکت دارند. در نهایت با بررسی میزان میانگین هر دو متغیر به این نتیجه رسیدیم که میزان میانگین متغیر مالکیت خانوادگی بیشتر از میانگین مالکیت غیر خانوادگی میباشد بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که:

سطح عملکرد شرکت‌های با ساختار مالکیت خانوادگی، بالاتر از شرکت‌های با ساختار مالکیت غیر خانوادگی است. بنابراین، فرضیه پژوهش، در سطح اطمینان ۹۵٪، پذیرفته می‌شود.

در این پژوهش برای انجام آزمون این فرضیه، از آزمون‌های ضریب پیرسون، هاسمن و تی دو و تی و اف استفاده شده است. نتایج این فرضیه‌ها با نتایج پژوهش‌های ادرسچ و همکاران (۲۰۱۳) که نشان دادند نظارت خانواده تأثیر بسزایی بر عملکرد دارد و نمازی و کرمانی (۱۳۸۷) که دریافتند بین مالکیت نهادی و عملکرد شرکت، رابطه منفی و معنادار وجود دارد، همچنین بین مالکیت خصوصی و عملکرد نیز رابطه معناداری مشاهده شد و چاربل، الی و جرج (۲۰۱۳) که به این نتیجه دست یافتند که مشارکت خانواده در رهبری و مدیریت مالکیت، رابطه مثبت و مستقیمی با عملکرد مالی شرکت‌های لبنانی دارد، مطابقت دارند و با هشی و علیخانی (۱۳۹۴) که نشان دادند بین مالکیت خانوادگی و عملکرد شرکت‌ها رابطه منفی و همچنین بین مالکیت غیر خانوادگی و عملکرد شرکت‌ها رابطه مثبت وجود دارد و سانج و گارسیا (۲۰۰۷) که نشان دادند رابطه معنی داری بین ساختار مالکیت و عملکرد شرکت وجود ندارد، مطابقت ندارند.

۱۰- پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی

پیشنهاد می‌شود که بررسی مقایسه ارزیابی عملکرد شرکت‌های با ساختار مالکیت خانوادگی و غیر خانوادگی از طریق سایر روش‌های ارزیابی عملکرد مانند هرم عملکرد، الگوی فیشر و تحلیل ذی‌نفعان مورد بررسی قرار گیرد.

فهرست منابع

۱. جهانشاهلو، غلامرضا، حسینزاده لطفی، فرهاد. (۱۳۸۷). "تحلیل پوششی داده‌ها و کاربردهای آن". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی مدیریت و حسابداری، دانشگاه آزاد قزوین.
۲. خواجوی، شکراله، اسحاقی، احمد. (۱۳۹۳). "بررسی تأثیر مالکیت خانوادگی و غیر خانوادگی بر محافظه کاری در گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". پیشرفت‌های حسابداری، شماره ۲، دوره ۶، صص ۵۳-۸۶.

۳. امینی، مختار. (۱۳۹۳). "مقایسه تأثیر ساختار مالکیت (خانوادگی - غیر خانوادگی) و ریسک عملیاتی بر عملکرد شرکت‌ها". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی مدیریت و حسابداری، دانشگاه آزاد قزوین.
۴. رضایی، فرزین، زارعی، زهرا. (۱۳۹۴). "رابطه ساختار مالکیت خانوادگی و غیر خانوادگی با مدیریت سود کاهنده شرکت‌ها همراه با تأکید بر هزینه‌های نمایندگی". *کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت در هزاره سوم، رشت، دی، صص ۱-۱۹*.
۵. رضایی، فرزین، شیرویی، مریم. (۱۳۹۴). "تأثیر ساختار مالکیت خانوادگی و معاملات با اشخاص وابسته (دادوستد کالا) بر کیفیت سود شرکت‌ها". *کنفرانس مدیریت و منابع انسانی، دبی، آذر، صص ۱-۱۴*.
۶. غضنفری، مهدی، ابن الرسول، سید اصغر، نوجوان، مجید. (۱۳۸۳). "مقایسه سیستم‌های اندازه‌گیری عملکرد و انتخاب بهترین آن‌ها با استفاده از روش TOPSIS فازی". *مجله بین‌المللی علوم مهندسی، شماره ۱۵، دوره ۱۵، صص ۱۰۵-۱۲۵*.
۷. مهرگان، محمدرضا. (۱۳۸۷). "مدل‌های کمی در ارزیابی عملکرد سازمان‌ها (تحلیل پوششی داده‌ها)". *انتشارات دانشکده مدیریت تهران*.
۸. مهرگان، محمدرضا. (۱۳۸۸). "رویکرد منسجم BSC-TOPSIS جهت ارزیابی دانشکده‌های مدیریت برتر دانشگاه‌های استان تهران". *نشریه مدیریت صنعتی، شماره ۲، دوره ۱، صص ۱۵۳-۱۶۸*.
۹. نمازی، محمد، کرمانی، احسان. (۱۳۸۷). "بررسی تأثیر مالکیت بر عملکرد شرکتها". *مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۳، دوره ۱۵، صص ۸۲-۱۰۰*.
۱۰. نمازی، محمد، محمدی، محمد. (۱۳۸۹). "بررسی کیفیت سود و بازده شرکت‌های خانوادگی و غیر خانوادگی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". *پیشرفت‌های حسابداری، شماره ۲، دوره ۲، صص ۱۵۹-۱۹۴*.
۱۱. هشی، عباس، علیخانی، حمید. (۱۳۹۴). "بررسی رابطه بین مالکیت خانوادگی و مالکیت غیر خانوادگی بر عملکرد شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران". *مجله تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۵، دوره ۷، صص ۲۸-۴۱*.
12. Abdolmohammadi, M. kvall, E. (2010). "Earnings Management Priorities of Private Family Firms". *American Accounting Association Annual Meeting, 31 July 2010, San Francisco, CA*.
13. Ali, A. Chen, T. & Radhakrishnan, S. (2007). "Corporate disclosures by family firms". *Journal of Accounting and Economics, 44 (2): 238-286*.
14. Anderson, R. C. & Reeb, D. M. (2003). "Founding-Family Ownership and Firm Performance: Evidence from the S&P 500". *The Journal of Finance, 58 (3): 1301-1328*.
15. Audretsch, d. hulsbech, m. lehmann, e. (2013). "Families as active monitors of firms performance". *Family business strategy, Vol4, pp 118-130*.
16. Charbel, C. Elie. B. George, S. (2013). "Impact Of Family Involvement in ownership management and direction on financial performance of the Lebanese firms". *International strategic management review, vol1, Pp30-41*.
17. Chua, Jess H., Chrisman, J. J., & Sharma, P. (1999). "Defining the family business by behavior". *Entrepreneurship Theory & Practice, 23(1), 03-33*.
18. Demsetz, H. & Lehn, K. (1985). "The Structure of Corporate Ownership: Causes and Consequences". *Journal of Political Economy, 93 (6): 1155-1177*.
19. Gomez-Mejia, L., Nunez-Nickel, M. and Gutierrez, I. (2001). "The role of family ties in agency contracts". *Academy of Management Journal, 44, 81-95*.
20. Huang, Minjie, Li, Pingshu, Meschke, Felix, Guthrie, James P (2015), "Family firms, employee satisfaction, and corporate performance", *Journal of Corporate Finance, 34, 108-127*.
21. Kammerlander, Nadine, Sieger, Philipp, Voordeckers, Wim, Zellweger, Thomas (2015), "Value creation in family firms: A model of fit". *Journal of Family Business Strategy, 6, 63-72*.

22. Khan A. & Subramaniam N. (2012). "Family firm, audit fee and auditor choice: Australian evidence". Financial Markets & Corporate Governance Conference, On line, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1985776>
23. Munir, S., Mohd Saleh, N., Jaffar, R., & Yatim, P. (2003). "Family Ownership, Related-Party Transactions and Earnings Quality". Asian Academy of Management Journal of Accounting and Finance. no0. Pp023-53.
24. Sanchez Ballesta, J & Garsia Meca, E (2007,) "A Meta-Analytic Vision of the Effect of Ownership Structure on Firm Performance", University of Murcia, Accounting and Finance Department.
25. Wagner, Dominik, H. block, Joern, Miller, Danny, Schwens, Christian, Xi, Guoqian (2015). "A meta-analysis of the financial performance of family firms: Another attempt" . Journal of Family Business Strategy. 159; No. of Pages